

Türkdilli Ölkələrin Parlament Assambleyasının plenar iclası İzmir Bəyannaməsinin qəbul olunması ilə başa çatıb

Azərbaycan Milli Məclisi Sədrinin rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyəti iclasda iştirak edib

Noyabrın 21-də Türkiyənin İzmir şəhərində Türkdilli Ölkələrin Parlament Assambleyasının (TÜRKPA) 8-ci plenar iclası keçirilib. AZƏRTAC xəbər verir ki, Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin Sədri Oqtay Əsədovun rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyəti iclasda iştirak edib. Nümayəndə heyətinin tərkibinə Milli Məclisin Səhiyyə komitəsinin sədri Əhliman Əmiraslanov, deputatlardan Hikmət Məmmədov, Nizami Cəfərov, İlham Əliyev, Sevinc Hüseynova, Sədaqət Vəliyeva, Ağalar Vəliyev, parlament Aparatının rəhbəri Səfa Mirzəyev və digər rəsmi şəxslər daxil olub.

Türkiyə Böyük Məclisi (TBMM) sədri Binəli Yıldırımın sədrliyi ilə keçirilən iclasda təşkilata digər üzv ölkələrin - Türkiyə, Qazaxıstan və Qırğızıstanın, həmçinin Macarıstan və Özbəkistan parlamentlərinin nümayəndə heyətləri, o cümlədən türk dünyasının birliyi və inkişafı istiqamətində fəaliyyət göstərən, eləcə də TÜRKPA-ya tərəfdaş olan təşkilatların rəhbərləri qatılıblar.

Çıxışında türk dünyasının birliyi və əməkdaşlığının faydalarından danışan TBMM-in sədri Binəli Yıldırım qeyd edib ki, uzun illər bir-birindən aralı düşən türkdilli xalqların həyatında baş verən fərqli xalqlarımızın zənginliyinə çevrilib. TÜRKPA-nın iclasında digər dəyərli qonaqlarla bərabər, Macarıstan və Özbəkistan parlamentlərinin nümayəndə heyətlərinin də iştirakı assambleyanın gələcəkdə daha uğurlu fəaliyyətinə olan inamı artırır. Parlament sədri deyib ki, birlikdə qüvvət var. Əminəm ki, yaxın gələcəkdə sıralarımız genişlənəcək və daha böyük uğurlara imza atacağıq. Ötən on ildə böyük inkişaf yolu keçən TÜRKPA tarixi əhəmiyyətli hədəflərə doğru irəliləyir.

Çıxışında türkdilli dövlətlərin siyasi fəallığının dünya siyasətinin gündəliyinin müəyyən edilməsinə getdikcə daha çox təsir göstərdiyini Milli Məclisin Sədri Oqtay Əsədov qeyd edib ki, tarixin ən güdrətli dövlətlərinə həyat vermisi, eyni zamanda, Şərq və Qərb mədəniyyətləri və sivilizasiyaları arasında mənəvi körpü rolunu oynamış türkdilli xalqlar tarix səhnəsində yenidən mütəşəkkil qüvvə kimi çıxış etməyə başlayıblar. Sədr deyib: "Müasir dünya ölkələrinin, o cümlədən türkdilli dövlətlərin hər birinin özünəməxsus parlament diplomatiyası tarixi var. Azərbaycanda ilk parlament XX əsrin əvvəllərində

yaradılıb. Bu parlamentin fəaliyyəti müsəlman Şərqi-də ilk demokratik dövlət olan Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin siyasi və hüquqi təməlini qurmaqla yanaşı, ölkəmizdə parlamentarizm ənənələrinin inkişafında son dərəcə mühüm rol oynayıb. O dövrdə "parlament diplomatiyası" termini olmasa da, Azərbaycan dövlətinin xarici siyasətində parlament diplomatiyası vasitələrindən geniş istifadə edildi. Təkcə bir faktı qeyd edim ki, 1919-1920-ci illərdə Paris Sülh Konfransında Azərbaycanı təmsil edən nümayəndə heyətindən parlamentin sədri Əli-mərdan bəy Topçubaşov başçılıq edirdi".

TÜRKPA-ya üzv olan hər bir dövlətin uğurunun digər dövlətlərin də uğuru olduğunu vurğulayan Milli Məclisin Sədri qeyd edib ki, bizim dövlətlərimiz siyasi, iqtisadi və hərbi cəhətdən nə qədər güclü olarlarsa, onların ümumi işimizə verə biləcəyi töhfələr də bir o qədər böyük olar.

Azərbaycanda həyata keçirilən siyasətin ölkəmizi müasir dünyanın dinamik inkişaf edən dövlətlərinin sırasına qoşduğunu vurğulayan Oqtay Əsədov qeyd edib ki, Xəzər neftini və qazını dünya bazarlarına çıxaran Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft, Bakı-Tbilisi-Ərzurum və TANAP qaz kəmərləri istifadəyə verilib. Azərbaycanın və Orta Asianın karbohidrogen ehtiyatları Xəzər dənizi vasitəsilə dünya bazarlarına neqlə edilir. Avropanın enerji xəritəsi yenidən formalaşdırılıb. Dünya tarixində ilk transkontinental ticarət-kommunikasiya marşrutu olan Böyük İpək yolu bərpa edilir. Ötən il İpək yolunun fəaliyyəti üçün böyük önəmli olan Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu istifadəyə verilib. Araşdırmalar göstərir ki, bu layihə Çindən Avropaya tranzit müddətini 30-35 gündən iki həftəyə qədər azalda bilər.

Beynəlxalq təşkilatlarla Azərbaycanla bağlı məsələlərin müzakirəsində nümayəndə heyətimizi dəstəkləyən bütün ölkələrin, xüsusən türkdilli dövlətlərin təmsilçilərinə bir daha təşəkkürünü bildiren Milli Məclisin Sədri, həmçinin Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin beynəlxalq hüququn norma və prinsipləri əsasında həlli üçün səylərimizdə daim bizimlə birlikdə olan qardaş Türkiyəyə minnətdarlıq ifadə edib.

Ötən dövrdə TÜRKPA-nın böyük inkişaf yolu keçdiyini diqqətə çatdıran Qazaxıstan Parlamenti Məclisinin Sədri Nurlan Niqmatulin qeyd edib ki, əməkdaşlıq əlaqələrinin genişlənməsi, heyətə keçirilən hər bir layihə-növbəti layihələrin əsasını qoyur. Bu mənada TÜRKPA və onun bütün strukturlarının fəaliyyəti türkdilli dövlətlər arasında əməkdaşlığın genişlənməsi, daha böyük fay-

dalar əldə olunmasına əhəmiyyətli təsir göstərir.

Türkdilli dövlətlər arasında əməkdaşlığın bütün üzv ölkələrin marağı və mənafeələrini təmin etdiyini söyləyən Qırğızıstan Joqork Keneşinin Sədri Dastanbek Cumabekov qeyd edib ki, türkdilli dövlətlər arasında əlaqələrin inkişafının qorunması üçün parlament diplomatiyasının gücləndirilməsinə böyük ehtiyac var. Bu diplomatiya türkdilli xalqlar arasında dostluq və qardaşlıq əlaqələrini möhkəmləndirir.

Türkdilli dövlətlərlə əməkdaşlığın əhəmiyyətindən bəhs edən Macarıstan parlamentinin sədri Laszlo Köver bildirdi ki, ölkəsi xarici siyasətində türkdilli xalqlarla dostluq və əməkdaşlığa xüsusi diqqət yetirir. Macarların türkdilli xalqların ənənələrinə önəm verməsi təkcə mədəni və tarixi yaxınlıqla deyil, həmçinin mənəvi,

geosiyasi və iqtisadi maraqlarla bağlıdır.

TÜRKPA-nın plenar iclasında qonaq statusu ilə iştirak etməkdən məmnunluğunu ifadə edən Özbəkistanın Qanunçuluq Palatası Sədri-nin müavini Xatamjan Dəxonov qurumun ali orqanının iclasında iştirakı devətə görə təşəkkürünü bildirdi. Ötən dövrdə TÜRKPA-nın mühüm inkişaf yolu keçərək üzv ölkələrə fayda gətirdiyini diqqətə çatdıran Xatamjan Dəxonov təşkilatın gələcək fəaliyyətinə uğurlar arzulayıb. O, əminliklə deyib ki, parlamentlərin arasında əlaqələrin inkişafı türkdilli xalqların maraqlarını təmin edir.

Rəhbərlik etdiyi təşkilatın həyata keçirdiyi layihələr barədə məlumat verən Türkdilli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasının (TDƏŞ) baş katibi Bağdad Amreev TÜRKPA ilə Türk Şurasının əlaqələrinin əhəmiyyətindən danışdı. Baş katib əminliklə ifadə

edib ki, Türkiyənin sədrliyi dövründə hədəflərə çatmaq üçün fəaliyyət istiqamətləri daha da genişlənəcək.

Qara Dəniz İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatı Parlament Məclisinin (QDİT PM) baş katibi Aşef Hacıyev qeyd edib ki, bölgə üçün olduqca böyük layihələrin həyata keçirilməsinə baxmayaraq, inkişaf və tərəqqi üçün mane olan təhlükəli məsələlər var. Münaqişələr, qaçqın və məcburi köçkün problemləri əməkdaşlıq üçün başlıca problemə çevrilib. Azərbaycanda bir milyondan çox qaçqın və məcburi köçkün var, Türkiyə üç milyon qaçqına sığınacaq verib, hökumətlər onların gündəlik xərçini qarşılayır. Dünya ictimaiyyəti bunları görmürmü? Müasir dünyanın sürətli inkişafı Türkdilli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasının (TDƏŞ) baş katibi Bağdad Amreev TÜRKPA ilə Türk Şurasının əlaqələrinin əhəmiyyətindən danışdı. Baş katib əminliklə ifadə

edib ki, Türkiyənin sədrliyi dövründə hədəflərə çatmaq üçün fəaliyyət istiqamətləri daha da genişlənəcək.

Qara Dəniz İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatı Parlament Məclisinin (QDİT PM) baş katibi Aşef Hacıyev qeyd edib ki, bölgə üçün olduqca böyük layihələrin həyata keçirilməsinə baxmayaraq, inkişaf və tərəqqi üçün mane olan təhlükəli məsələlər var. Münaqişələr, qaçqın və məcburi köçkün problemləri əməkdaşlıq üçün başlıca problemə çevrilib. Azərbaycanda bir milyondan çox qaçqın və məcburi köçkün var, Türkiyə üç milyon qaçqına sığınacaq verib, hökumətlər onların gündəlik xərçini qarşılayır. Dünya ictimaiyyəti bunları görmürmü? Müasir dünyanın sürətli inkişafı Türkdilli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasının (TDƏŞ) baş katibi Bağdad Amreev TÜRKPA ilə Türk Şurasının əlaqələrinin əhəmiyyətindən danışdı. Baş katib əminliklə ifadə

edib ki, Türkiyənin sədrliyi dövründə hədəflərə çatmaq üçün fəaliyyət istiqamətləri daha da genişlənəcək.

100 illiyinin qeyd olunmasını arzulayıb.

İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının, Xoca Əhməd Yasevi Beynəlxalq Türk-Qazax Universitetinin, Türk Dünyası Mühəndislər və Memarlar İctimai Birliyinin, Dünya Türk Gəncləri Birliyinin nümayəndələri də yubiley təbriklərini çatdıraraq TÜRKPA ilə əməkdaşlığa xüsusi əhəmiyyət verdiklərini vurğulayıblar.

Çıxışlarda Türkdilli Ölkələrin Parlament Assambleyasının ötən dövrdəki fəaliyyəti yüksək qiymətləndirilib. Plenar iclasda təşkilati məsələlərə də baxılıb.

Sonra TÜRKPA-nın komissiyalarının hesabatları, o cümlədən Türkdilli Ölkələrin Parlament Assambleyasının ətraf mühit və təbii ehtiyatlar komissiyasının sədri, Azərbaycan Milli Məclisinin Səhiyyə komitəsinin sədri Əhliman Əmiraslanov və qurumun sosial, mədəni və humanitar komissiyasının sədr müavini Sevinc Hüseynovanın hesabatları dinlənilib və qəbul olunub.

Qərara alınıb ki, Türkdilli Ölkələrin Parlament Assambleyasının 9-cu plenar iclası 2019-cu ilin sentyabrında Azərbaycanda keçirilsin.

Sonra Türkiyə Böyük Məclisi Sədri Binəli Yıldırım, Azərbaycan Milli Məclisinin Sədri Oqtay Əsədov, Qazaxıstan Parlamenti Məclisinin Sədri Nurlan Niqmatulin və Qırğızıstan Joqork Keneşinin Sədri Dastanbek Cumabekov birgə mətbuat konfransı keçiriblər.

Qazaxıstan Prezidenti Nursultan Nazarbayevın təşəbbüsü ilə təsis olunan TÜRKPA-nın ötən dövrdə böyük inkişaf yolu keçdiyini xatırlayan parlament sədrləri təşkilatın qarşıya qoyduğu məqsədlərə doğru əzmlə irəlilədiyini söyləyiblər. Bildirilib ki, Prezident İlham Əliyevin diqqət və qayğısı ilə Bakıda TÜRKPA üçün hərtərəfli şəraitin yaradılması təşkilatın səmərəli fəaliyyətinə böyük təsir göstərir. Vurğulanıb ki, Türkdilli Ölkələrin Parlament Assambleyasının sırasının genişlənməsi bütün üzvlərin arzu və maraqlarını əks etdirir. Əminliklə bildirib ki, gələcəkdə Özbəkistan və Türkmənistan TÜRKPA və türkdilli ölkələrin və xalqların birliyi naminə çalışan digər təşkilatlarda üzv kimi təmsil olunacaqlar.